

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

7. aprill 2016*

Eelotsusetaotlus — Rooma konventsioon — Kohaldatav õigus — Piiriülene ühinemine — Direktiiv 78/855/EMÜ — Direktiiv 2005/56/EÜ — Ühinemine ühendamise teel — Võlausaldajate kaitse — Ühendatava äriühingu vara ja kohustuste üleminek ühendavale äriühingule

Kohtuasjas C-483/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberster Gerichtshof'i (Austria kõrgeim kohus) 28. augusti 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 31. oktoobril 2014, menetluses

KA Finanz AG

versus

Sparkassen Versicherung AG Vienna Insurance Group,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: teise koja president M. Ilešič kolmanda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud C. Toader, M. Berger, E. Jarašiūnas ja C. G. Fernlund (ettekandja),

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik V. Tourrès,

arvestades kirjalikus menetluses ja 23. septembri 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- KA Finanz AG, esindajad *Rechtsanwalt* S. Albiez ja *Rechtsanwalt* C. Klausegger,
- Sparkassen Versicherung AG Vienna Insurance Group, esindaja: *Rechtsanwalt* P. Konwitschka,
- Hispaania valitsus, esindaja: A. Rubio González,
- Euroopa Komisjon, esindajad: G. Braun, H. Støvlbæk ja M. Wilderspin,

olles 12. novembri 2015. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada 19. juunil 1980. aastal Roomas allakirjutamiseks avatud lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsiooni (EÜT L 266, lk 1; edaspidi „Rooma konventsioon“), nõukogu 9. oktoobri 1978. aasta kolmandat direktiivi 78/855/EMÜ, mis käsitleb aktsiaseltside ühinemist lähtuvalt asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktist g (EÜT L 295, lk 36; ELT eriväljaanne 7/01, lk 42), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiiviga 2009/109/EÜ (ELT L 259, lk 14; edaspidi „direktiiv 78/855“), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2005. aasta direktiivi 2005/56/EÜ piiratud vastutusega äriühingute piiriülese ühinemise kohta (ELT L 310, lk 1).
- 2 Taotlus on esitatud Küprosel asutatud Kommunalkredit International Bank LTD (edaspidi „Kommunalkredit“) õigusjärglase, Austrias asutatud KA Finanz AG (edaspidi „KA Finanz“), ja Austrias asutatud Sparkassen Versicherung AG Vienna Insurance Group (edaspidi „Sparkassen Versicherung“) vahelises kohtuvaidluses Sparkassen Versicherungi nõude üle, et KA Finanz maksaks talle intressi allutatud laenu pealt, mille lepingu oli ta Kommunalkreditiga sõlminud enne, kui Kommunalkredit KA Finanziga ühines.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Rooma konventsioon

- 3 Rooma konventsiooni artikkel 1, mis määratleb konventsiooni kohaldamisala, sätestab:

„1. Käesoleva konventsiooni sätteid kohaldatakse lepinguliste kohustuste suhtes igas olukorras, kus tuleb valida eri riikide õiguse vahel.

2. Neid ei kohaldata:

[...]

e) äriühinguõiguse ning muid juriidilisi isikuid ja organiseeritud isikute ühendusi käsitleva õiguse alla kuuluvate küsimuste suhtes, nagu näiteks asutamine registreerimise teel või muul viisil, teo- ja õigusvõime, struktuur või äriühingute ning muude juriidiliste isikute ja organiseeritud isikute ühenduste likvideerimine ning osanike ja liikmete kui niisuguste isiklik vastutus äriühingu, muu juriidilise isiku või ühenduse kohustuste eest;

[...].“
- 4 Konventsiooni artikli 3 lõige 1 näeb ette:

„Lepingu suhtes kohaldatakse lepingupoolte valitud õigust. Valik peab olema väljendatud või nähtuma selgesti lepingutingimustest või juhtumi asjaoludest. [...]“
- 5 Konventsiooni artikkel 10 sätestab:

„1. Käesoleva konventsiooni artiklite 3–6 ja 12 alusel lepingu suhtes kohaldatav õigus reguleerib eelkõige:

  - a) tõlgendamist;

- b) lepingust tulenevate kohustuste täitmist;
- c) kohtu poolt talle menetlusõiguse alusel antud volituste raames lepingust tulenevate kohustuste rikkumise tagajärgede hindamist, sealhulgas tekitatud kahju hindamist niivõrd, kui see on õigusega reguleeritud;
- d) kohustuste lõppemise mitmesuguseid viise ning aegumisest ja tähtaja möödumisest tulenevat õiguste kaotamist;

[...]

2. Lepingu täitmise viis ja lepingu mittetäitmise korral võetavad meetmed määratakse kindlaks, võttes arvesse selle riigi õigust, kus lepingut täidetakse.“

- 6 Rooma konventsioon asendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (ELT 177, lk 6; edaspidi „Rooma I määrus“). Määruse artikli 28 kohaselt kohaldatakse seda lepingute suhtes, mis on sõlmitud pärast 17. detsembrist 2009.

Direktiiv 78/855

- 7 Direktiivi 78/855 põhjendused 3 ja 6 on järgmised:

„[...] äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitse nõuab aktsiaseltside ühinemist reguleerivate liikmesriikide seaduste kooskõlastatust ja ühinemissätete viimist kõigi liikmesriikide seadustesse;

[...]

[...] võlausaldajad, sealhulgas võlakirjade omanikud, ja isikud, kellel on muid nõudeid ühinevate äriühingute vastu, vajavad äriühingute ühinemise korral kaitset oma huvide kahjustamise vastu“.

- 8 Selle direktiivi artikkel 13 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriikide seadustes tuleb ette näha ühinevate äriühingute võlausaldajate huvide piisav kaitsesüsteem, juhul kui võlausaldajate nõuded pärinevad varasemast ajast kui avaldatud ühinemisleping ja nende tähtpäev pole saanud ühinemislepingu avaldamise kuupäevaks.

2. Selle saavutamiseks tuleb liikmesriikide seadustes sätestada vähemalt, et nimetatud võlausaldajatel oleks õigus saada piisavaid tagatise, juhul kui ühinevate äriühingute majanduslik seisund tingib niisugust kaitset ja kui võlausaldajatel neid tagatise veel ei ole.

Liikmesriigid sätestavad lõikes 1 ja käesoleva lõike esimeses lõigus ette nähtud kaitse tingimused. Liikmesriigid tagavad igal juhul, et võlausaldajatel oleks lubatud taotleda asjakohaselt haldus- või kohtuorganilt piisavaid tagatise, kui nad suudavad usaldusväärset näidata, et ühinemise tõttu on nende nõuete rahuldamine ohus ja et äriühingult ei ole saadud piisavaid tagatise.

3. Ühendava ja ühendatava äriühingu võlausaldajate kaitse võib olla erinev.“

9 Nimetatud direktiivi artikkel 14 sätestab:

„Ilma et see piiraks nende reeglite kohaldamist, millega reguleeritakse võlakirjade omanike kollektiivsete õiguste teostamist, kohaldatakse ühinevate äriühingute võlakirjade omanike suhtes artiklit 13, välja arvatud juhud, kui võlakirjade omanike koosolekul on ühinemine heaks kiidetud või kui niisugune koosolek on riigi seadustes ette nähtud või kui ühinemise on heaks kiitnud iga võlakirjade omanik eraldi“.

10 Sama direktiivi artikkel 15 näeb ette:

„Eriõigustega väärtpaberite (v.a aktsiad) omanikele tuleb ühendavas äriühingus anda vähemalt samasugused õigused, nagu neil olid ühendatavas äriühingus, välja arvatud juhul, kui nende õiguste muutumine on heaks kiidetud väärtpaberite omanike koosolekul ja kui niisugune koosolek on riigi seadustes ette nähtud või kui ühinemise on heaks kiitnud iga väärtpaberite omanik eraldi või kui väärtpaberite omanike õigusena ei ole ette nähtud väärtpaberite tagasiostmine ühendava äriühingu poolt.“

11 Direktiiv 78/855 asendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta direktiiviga 2011/35/EL, mis käsitleb aktsiaseltside ühinemist (ELT L 110, lk 1). Vastavalt direktiivi 2011/35 artiklile 33 jõustus see direktiiv 1. juulil 2011.

Direktiiv 2005/56

12 Direktiivi 2005/56 põhjendusest 1 tuleneb, et selle direktiivi eesmärk on lihtsustada erinevate liikmesriikide õigusaktidel põhinevate eri liiki piiratud vastutusega äriühingute piiriülest ühinemist.

13 Nimetatud direktiivi põhjenduse 3 kohaselt „[tuleks p]iiriüleste ühinemiste lihtsustamiseks [...] ette näha, et iga piiriüleses ühinemises osaleva äriühingu ja iga huvitatud kolmanda isiku suhtes kohaldatakse siseriikliku õiguse sätteid ja vorminõudeid, mis kuuluvad kohaldamisele siseriikliku ühinemise korral, kui käesolev direktiiv ei sätesta teisiti [...]“.

14 Direktiivi artikkel 2 sätestab:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

2. *ühinemine* – tegevus, mille käigus:

- a) annab üks äriühing või annavad mitu äriühingut likvideerimismenetluseta lõpetamisel kogu oma vara ja kohustused üle mõnele teisele olemasolevale äriühingule – ühendavale äriühingule – kusjuures nende väärtpaberiomanikud, osanikud või aktsionärid saavad vastu teise äriühingu osa- või aktsiakapitali esindavad väärtpaberid, osad või aktsiad ja kui see on ette nähtud, rahalise juurdemakse, mis ei ületa 10% asendatud väärtpaberite, osade või aktsiate nimiväärtuste summast või – kui see puudub – nimetatud väärtpaberite, osade või aktsiate arvestuslikust väärtusest, või

[...]“.

15 Direktiivi 2005/56 artikkel 4 „Piiriülese ühinemise tingimused“ näeb ette:

„1. Kui käesolev direktiiv ei sätesta teisiti,

[...]

b) peab piiriüleses ühinemises osalev äriühing järgima või täitma tema jaoks kehtiva siseriikliku õiguse sätteid ja vorminõudeid. [...]

2. Lõike 1 punktis b nimetatud sätete ja vorminõuete hulka kuuluvad eelkõige ühinemisega seotud otsustamismenetlust ja – ühinemise piiriülest iseloomu arvestades – ühinevate äriühingute võlausaldajate, obligatsiooniomanike ja väärtpaberite, osade või aktsiate omanike kaitset ning töötajate kaitset käsitlevad sätted, kui tegemist on teiste kui artikliga 16 reguleeritud õigustega. [...]"

16 Direktiivi artikli 14 „Piiriülese ühinemise tagajärjed“ lõige 1 sätestab:

„Vastavalt artikli 2 punkti 2 alapunktidele a ja c lõpule viidud piiriülese ühinemisega kaasneb alates artiklis 12 nimetatud kuupäevast järgnev:

a) ühendatava äriühingu kogu vara ja kõik kohustused lähevad üle ühendavale äriühingule;

[...]

c) ühendatav äriühing lakkab olemast.“

Austria õigus

17 Aktsiaseltse käsitleva 31. märtsi 1965. aasta seaduse (Aktengesetz, *BGBI.* 98/1965; edaspidi „AktG“) põhikohtuasja asjaolude ajal kohaldatava redaktsiooni § 226 „Võlausaldajate kaitse“ reguleerib võlausaldajate kaitset ühinemise korral. Selle sõnastus on järgmine:

„1. Kui asjaomaste äriühingute võlausaldajad annavad endast teada kuue kuu jooksul alates ühinemise registrisse kandmise avaldamisest, peavad nad saama tagatise, kui nad ei saa nõuda enda nõuete rahuldamist. See õigus on võlausaldajatel siiski üksnes juhul, kui nad näitavad usaldusväärset moel, et ühinemine kujutab endast riski nende nõude rahuldamise jaoks. Võlausaldajaid tuleb sellest õigusest teavitada registrikande avaldamisel.

2. Tagatiste nõudmise õigust ei ole võlausaldajatel, kellel on maksejõuetusmenetluses õigus nõuete eeljärjekorras rahuldamisele, mida tehakse õigusnormide kohaselt nende kaitsmiseks moodustatud reservist, mis on seatud pädeva ametiasutuse järelevalve alla.

3. Võlakirjade ja kasumist osa saamise õiguste omanikele tuleb anda samaväärsed õigused või kohaselt hüvitada õiguste muutumine või kaotamine.“

18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et AktG § 226 lõige 3 lisati selleks, et võtta üle direktiivi 78/855 artikkel 15.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

19 Sparkassen Versicherung märkis 2005. aastal kaks Kommunalkrediti emiteeritud allutatud laenu võlakirja. Võlakirjade emissioonitingimustes (edaspidi „emissioonitingimused“), mis on mõlema nimetatud laenu puhul identsed, on kindlaks määratud nende laenude staatus, täpsustatud nende allutamise tingimused, intressi maksmise tingimused ja kohaldatav õigus.

20 Emissioonitingimuste § 2 näeb ette:

„Staatuse. Võlakirjadest tulenevad kohustused on emitendi tagamata ja allutatud kohustused, mis on võrdväärsed omavahel ja emitendi kõigi muude allutatud kohustustega. Emitendi lõpetamise, likvideerimise või pankroti korral võib võlakirjadest tulenevad kohustused täita alles pärast võlausaldajate nende nõuete rahuldamist, mis ei ole allutatud, mistõttu ei ole emiteeritavate võlakirjade osas võimalik teha makseid enne, kui emitendi kõigi võlausaldajate nõuded, mis ei ole allutatud, on täielikult rahuldatud või makseteks moodustatakse piisav reserv. Ühelgi võlausaldajal ei ole õigust võlakirjadest tulenevaid nõudeid tasaarvestada emitendi nõuetega. Emitent ega ükski teine isik ei saa anda ega anna praegu ega mingil ajal tulevikus lepingulist tagatist emiteeritavate võlakirjade omanikele nende võlakirjadest tulenevate õiguste tagamise eesmärgil. Ükski hilisem leping ei saa piirata käesoleva §-ga 2 ette nähtud allutatust, tuua võlakirjade lunastamise tähtpäeva varasemale kuupäevale ega lühendada kehtivat ülesütlemitähtaega.“

21 Emissioonitingimuste § 4 lõike 1 punkt b on sõnastatud järgmiselt:

„Intressi maksmine. Nimiväärtuse summa või intressi väljamakseid on lubatud teha ainult juhul, kui emitendi omakapitali suurus ei vähene seetõttu alla lubatud minimaalse piiri, mis on kehtestatud Küprose keskpanga koostatud suunistes pankade omakapitali arvutamise kohta.“

22 Emissioonitingimuste § 9 sätestab:

„Kohustuse täitmata jätmine. Kui emitent likvideeritakse või vabatahtlikult või sundkorras lõpetatakse (välja arvatud ühinemise, ümberkorraldamise või saneerimise eesmärgil või tagajärjel, kuigi ta on maksejõuline, kusjuures tegevust jätkav äriühing võtab üle emitendi kõik varad ja kohustused), on igal võlausaldajal õigus nõuda oma võlakirjade lunastamist ja [...] ennetähtaegse lunastusväärtuse kohest väljamaksmist koos [...] lunastustähtpäevaks sissenõutavaks muutunud intressiga.“

23 Lõpuks näeb emissioonitingimuste § 12 lõige 1 ette, et:

„Kohaldatav õigus. Võlakirjade vormile ja sisule ning võlausaldajate ja emitendi õigustele ja kohustustele kohaldatakse Saksa õigust.“

24 2008. aasta lõpus ei täitnud Kommunalkredit enam Küprose Keskpanga suunistes ette nähtud pankade omakapitali minimaalseid nõudeid, mistõttu ei maksnud ta sellest ajast alates Sparkassen Versicherungile emissioonitingimustes ette nähtud intressi.

25 Kommunalkredit ühines KA Finanziga. Ühinemise kohta tehti kanne Austria äriregistrisse 18. septembril 2010 ning seega jõustus see sel kuupäeval.

26 Sparkassen Versicherung esitas Austria kohtule hagi, nõudes KA Finanzilt kahe allutatud laenu 2009. ja 2010. aasta eest sissenõutavaks muutunud intressi maksmist. Teise võimalusena nõuab Sparkassen Versicherung, et KA Finanz annaks talle samaväärsed õigused AktG § 226 lõike 3 tähenduses ja vastutaks vastavate õiguste tunnustamata jätmisest tuleneva kogu kahju eest.

27 KA Finanz väidab esiteks, et põhikohtuasjas käsitletavad allutatud laenud lõppesid ühinemise tagajärjel. Teise võimalusena väidab ta, nendest laenudest tulenevad kohustused pole talle üle läinud, kuna need võlakirjad on Kommunalkrediti omakapitali vähenemise tõttu oma väärtuse täielikult kaotanud.

28 KA Finanz leiab, et kuivõrd intressi- ja põhisumma maksed sõltusid Kommunalkrediti omakapitali osakaalust, siis olid need võlakirjad oma olemuselt kasumist osa saamise õigused AktG § 226 lõike 3 tähenduses. KA Finanzi arvates olid põhikohtuasjas käsitletavad võlakirjad – arvestades seda, et Kommunalkredit sattus eksisteerimist ohustavatesse majanduslikesse raskustesse, mistõttu tema omakapital oli 31. detsembri 2008. aasta seisuga umbes 1 miljardi euro suuruses negatiivne –

ühinemise kuupäevaks oma väärtuse täielikult kaotanud. KA Finanz järeldeb sellest, et niisugust kahjumit arvestades ei olnud ta kohustatud andma nende võlakirjade omanikele samaväärseid õigusi ega maksta neile hüvitist.

- 29 Esimeses kohtuastmes jättis Handelsgericht Wien (Viini kaubanduskohus) rahuldamata KA Finanzi esimese võimalusena esitatud nõude tuvastada, et põhikohtuasjas käsitletavat võlakirjad olid ühinemise kuupäevaks lõppenud ja Kommunalkrediti allutatud laenudest tulenevad kohustused ei olnud talle üle läinud.
- 30 See kohus leidis, et võlakirjade puhul ei olnud tegemist kasumist osa saamise õigustega ega aktsiatega võrdsustatavate õigustega, kuna need võlakirjad ei kuulunud oma olemuselt omakapitali ega sõltunud ka Kommunalkrediti kasumist. Handelsgericht Wien (Viini kaubanduskohus) leidis seega, et KA Finanzil ei olnud õigust asjaomaseid võlakirju seoses ühinemisega lõpetada. Ta leidis veel, et allutatud laenud läksid üle KA Finanzile kui Kommunalkrediti üldõigusjärglasele.
- 31 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et Handelsgericht Wien (Viini kaubanduskohus) jättis lahtiseks küsimuse, milline oli talle lahendamiseks esitatud kohtuvaidluse suhtes kohaldatav õigus.
- 32 Oberlandesgericht Wien (Viini kõrgeim piirkondlik kohus, Austria) kinnitas apellatsioonimenetluses Handelsgericht Wien'i (Viini kaubanduskohus) otsust, meenutades, et äriühingute ühinemise õiguslikud tagajärjed määratakse kindlaks nende isikute põhikirja alusel ja võlausaldajate kaitset tuleb hinnata põhikirja suhtes kohaldatava õiguse järgi, milleks antud juhul on Austria õigus.
- 33 Oberlandesgericht Wien (Viini kõrgeim piirkondlik kohus, Austria) leidis, et AktG § 226 lõige 3, millele KA Finanz tugineb, väitmaks, et ühinemise tagajärjeks oli põhikohtuasjas käsitletavate võlakirjade lõppemine, ei olnud nendele võlakirjadele kohaldatav. Viidatud sätte hõlmab nimelt ainult isikuid, kellele kuuluvad võlakirjad, mille laad lubab sarnastada nende omanikke aktsionäridega või mis muudab need sarnaseks omakapitali osalusega, või kellele kuuluvad kasumist osa saamise õigused, millest tulenevad rahalised ja omandit puudutavad õigused, mis on tavaliselt aktsionäridel, eelkõige õigus kasumiosale ja/või likvideerimisel võimalikule osale varast.
- 34 Samas leidis see kohus, et nagu seda võis emissioonitingimustest tuletada, ei olnud see antud juhul nii. Ta lisis, et need tingimused ei näe ette mitte seda, et omakapitali miinimumnõuete täitmata jätmise korral lõpeb õigus nõuda kõnealuste laenude tagasimaksmist, vaid et nende tasumist ei saa nõuda enne nende miinimumnõuete täitmist.
- 35 KA Finanz esitas Oberster Gerichtshofile (kõrgeim kohus) kassatsioonkaebuse, mis selle kohtu sõnul puudutab küsimust, kas AktG § 226 lõige 3 on kohaldatav põhikohtuasjas käsitletavatele allutatud laenudele.
- 36 Põhikohtuasja lahendades tekkis Oberster Gerichtshofil (kõrgeim kohus) küsimus, millist õigust vaidluse suhtes kohaldada. See kohus täpsustab, et põhikohtuasjas käsitletavate laenuvõlakirjade märkimisel lepiti kokku Saksa õiguse kohaldamises, et emitendist äriühingu – st Kommunalkrediti – asukoht oli Küpros, ning et Kommunalkrediti ühendanud äriühingu KA Finanz ja nimetatud võlakirjade märkija Sparkassen Versicherungi asukoht on Austria.
- 37 Nimetatud kohus rõhutab, et põhikohtuasjas käsitletavate laenude suhtes ei kuulu kohaldamisele Rooma I määrus, sest laenulepingud sõlmiti enne 17. septembrit 2009.
- 38 Lisaks tekivad Oberster Gerichtshofil (kõrgeim kohus) küsimused, kas põhikohtuasjas käsitletavat võlakirjad on väärtpaberid direktiivi 78/855 artikli 15 tähenduses ning kas selles artiklis toodud sätetega võlausaldajate kaitse kohta on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm nagu AktG § 226 lõige 3, mille kohaselt on eriõigustega seotud väärtpaberite (v.a aktsiad) emitendist äriühingul õigus lõpetada ühepoolset nende väärtpaberite omanikega õigussuhe ja need omanikud välja osta.

39 Neil asjaoludel otsustas Oberster Gerichtshof (kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas Rooma konventsiooni artikli 1 lõike 2 punkti e tuleb tõlgendada nii, et „äriühinguõiguse“ valdkondlik erand hõlmab
- a) selliseid ümberkorraldamisi nagu ühinemine ja jagunemine ning
  - b) ümberkorraldamise käigus võlausaldajate kaitset direktiivi 78/855 artikli 15 alusel?
2. Kas direktiivi 2011/35 artikli 15 kohaldamine viib samasuguse tulemuseni?
3. Kui esimesele ja teisele küsimusele tuleb vastata jaatavalt, siis kas Rooma I määruse artikli 1 lõike 2 punktis d – mis on Rooma konventsiooni artikli 1 lõike 2 punktile e ajaliselt järgnenud säte – sätestatud valdkondlik erand viib samasuguse tulemuseni või tuleb seda teisiti tõlgendada? Kui seda tuleb teisiti tõlgendada, siis kuidas?
4. Kas liidu esmasest õigusest nagu ELTL artiklis 49 sätestatud asutamisevabadusest, ELTL artiklis 56 sätestatud teenuste osutamise vabadusest ja ELTL artiklis 63 sätestatud kapitali ja maksete vabast liikumisest tulenevad äriühingute ühinemist käsitlevad kollisiooninormid, eelkõige see, kas kohaldamisele kuulub ühendava või ühendatava äriühingu asukohariigi õigus?
5. Kui neljandale küsimusele tuleb vastata eitavalt, siis kas liidu teisese õigusest, eelkõige direktiivist 2005/56, direktiivist 2011/35 või nõukogu 17. detsembri 1982. aasta kuuendast direktiivist 82/891/EMÜ, mis käsitleb aktsiaseltside jagunemist lähtuvalt asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktist g (EÜT L 378, lk 47), tulenevad äriühingute ühinemist käsitlevad kollisiooninormid, eelkõige see, kas kohaldamisele kuulub ühendava või ühendatava äriühingu asukohariigi õigus, või tuleb riikide rahvusvahelise eraõiguse alusel määrata, millise riigi materiaalõigusnorme kohaldatakse?
6. Kas direktiivi 78/855 artiklit 15 tuleb tõlgendada nii, et emitendil on eriõigustega seotud väärtpaberite (v.a aktsiad), eelkõige allutatud võlakirjade omanike suhtes piiriülese ühinemise korral õigus lõpetada õigussuhe ja need omanikud välja osta?
7. Kas direktiivi 2011/35 artikli 15 kohaldamine viib samasuguse tulemuseni?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 40 Kõigepealt tuleb märkida, et 19. detsembri 1988. aasta esimese protokolliga 19. juunil 1980. aastal Roomas allakirjutamiseks avatud lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsiooni kohta (EÜT 1989, L 48, lk 1) artikli 2 punkti a kohaselt on Euroopa Kohus pädev vastama eelotsusemenetluses Oberster Gerichtshofi (kõrgeim kohus) esitatud küsimustele, mis käsitlevad seda konventsiooni.
- 41 Lisaks tuleb meelde tuletada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mis siseriiklik kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille täpsuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, on asjakohased. Siseriikliku kohtu esitatud eelotsusetaotluse saab Euroopa Kohus jätta läbi vaatamata vaid siis, kui on ilmne, et liidu õiguse tõlgendamine, mida siseriiklik kohus palub, ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või ka juhul, kui probleem on oletuslik või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda talle esitatud küsimustele tarvilik vastus (kohtuotsus *Verder LabTec*, C-657/13, EU:C:2015:331, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 42 Selles osas tuleb märkida esiteks, et kuna direktiiv 2011/35 jõustus alles 1. juulil 2011 ehk põhikohtuasjas asetleidnud asjaoludest hiljem, siis on teine ja viies küsimus selle direktiivi tõlgendamist puudutavas osas ning seitsmes küsimus vastuvõetamatud.
- 43 Teiseks, nagu märkis ka eelotsusetaotluse esitanud kohus, ei olnud Rooma I määrus – mille artikkel 28 näeb ette, et seda määrust kohaldatakse alates 17. detsembrist 2009 sõlmitud lepingute suhtes – põhikohtuasjas käsitletavate lepingute sõlmimise ajal ehk 2005. aastal veel jõustunud. Järelikult on kolmas küsimus vastuvõetamatu.
- 44 Kolmandaks on selge, et põhikohtuasi käsitleb kahe äriühingu ühendamise teel ühinemise tagajärgi allutatud laenudele. Seega on esimene küsimus vastuvõetamatu osas, milles see puudutab Rooma konventsiooni artikli 1 lõike 2 punkti e tõlgendamist äriühingute jagunemise puhul. Kuna direktiiv 82/891 puudutab aktsiaseltside jagunemist, siis on ka viies küsimus selle direktiivi tõlgendamist puudutavas osas vastuvõetamatu.
- 45 Sellest tuleneb, et vastuvõetavad on vaid esimene küsimus osas, milles see ei puuduta Rooma konventsiooni artikli 1 lõike 2 punkti e tõlgendamist seoses äriühingute jagunemisega, neljas küsimus, viies küsimus direktiivi 2005/56 tõlgendamist puudutavas osas ja kuues küsimus.
- 46 Mis puutub esimesse, neljandasse ja viiendasse küsimusse, siis selgub eelotsusetaotlusest, et selle taotluse esitanud kohus esitas need küsimused selleks, et lahendada küsimus, mis saab põhikohtuasjas käsitletavatest lepingutest pärast Kommunalkrediti ja KA Finanzi ühinemist ühendamise teel, mis eeldab tema hinnangul seda, et tuleb lahendada küsimus, millist õigust kohaldatakse nendele lepingutele pärast seda ühinemist.
- 47 Seega tuleb tõdeda, et esimene, neljas ja viies küsimus puudutavad osas, milles need on vastuvõetavad, sisuliselt probleemi, kuidas liidu õiguse seisukohast määrata kindlaks pärast piiriülest ühendamise teel toimunud ühinemist kohaldatav õigus esiteks ühendatava äriühingu sõlmitud selliste laenulepingu tõlgendamise, kohustuste täitmise ja lepingu lõppemise viiside suhtes, nagu on põhikohtuasjas käsitletavat laenulepingud, mille on sõlminud ühendatud äriühing, ning teiseks sellise nõude suhtes, nagu esitas teise võimalusena Sparkassen Versicherung, milles võlausaldaja väidab, et tal on õigus saada direktiivi 78/855 artiklis 15 võlausaldajatele ette nähtud kaitset.
- 48 Oma kuuenda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 78/855 artiklit 15 tuleb tõlgendada nii, et see säte annab õigusi eriõigustega seotud väärtpaberite (v.a aktsiad) emitendile.
- 49 Vastamaks küsimusele, millist õigust tuleb kohaldada pärast ühendamise teel toimunud piiriülest ühinemist ühendatava äriühingu sõlmitud selliste laenulepingu tõlgendamise, kohustuste täitmise ja lepingu lõppemise viiside suhtes, nagu on põhikohtuasjas käsitletavat laenulepingud, mille on sõlminud ühendatud äriühing, tuleb esimesena analüüsida, mil määral on selle lepingu suhtes kohaldatav Rooma konventsioon.
- 50 Selles kontekstis on oluline märkida, et Rooma konventsiooni artikli 1 lõike 1 kohaselt on selle konventsiooni sätted kohaldatavad lepinguliste kohustuste suhtes olukordades, kus tuleb valida eri riikide õiguse vahel.
- 51 Erandina sellest sisulise pädevuse reeglist välistab nimetatud konventsiooni artikli 1 lõike 2 punkt e konventsiooni kohaldamisalast äriõiguse valdkonda jäävad küsimused, nagu asutamine, teo- ja õigusvõime, struktuur, äriühingute ning muude juriidiliste isikute ja organiseeritud isikute ühenduste lõpetamine ning osanike ja liikmete kui niisuguste isiklik vastutus äriühingu, muu juriidilise isiku või ühenduse kohustuste eest.

- 52 Milano ülikooli professori Mario Giuliano ja Pariisi I ülikooli professori Paul Lagarde'i aruandest lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsiooni kohta (EÜT 1980, C 282, lk 1) tuleneb, et äriühinguõiguse valdkonda jäävaid küsimusi ei võetud Rooma konventsiooni kohaldamisalasse seetõttu, et Euroopa Ühenduste raames oli äriühinguõiguse alane töö alles käimas. Sellest aruandest tuleneb veel, et äriühingute lõpetamist reguleerivad aktid - kui see lõpetamine toimub äriühingute ühinemise või konsolideerimise teel - kuuluvad selle konventsiooni artikli 1 lõikes 2 ette nähtud erandite hulka. Niisiis ei ole see konventsioon äriühingute ühinemise suhtes kohaldatav.
- 53 Kuna aga Euroopa Kohtule esitatud toimikust selgub, et põhikohtuasjas käsitletavat lepingud kuulusid enne Kommunalkrediti ühinemist KA Finanziga Rooma konventsiooni kohaldamisalasse ning pooled olid kooskõlas selle konventsiooni artikli 3 lõikega 1 valinud nende lepingute suhtes kohaldatavaks õiguseks Saksa õiguse, siis tuleb kindlaks teha, kas see õigus jääb nende lepingute suhtes kohaldatavaks ka pärast ühinemist ning sellest tulenevalt nimetatud konventsiooni artikli 10 lõike 1 alusel ka nende tõlgendamise, nende alusel võetud kohustuste täitmise ja nende lõppemise mitmesuguste viiside suhtes.
- 54 Selleks on oluline teisenä analüüsida Euroopa Liidu seadusandja poolt äriühingute ühinemise valdkonnas vastu võetud õigusakte. Siinkohal tuleb märkida, et selles valdkonnas on kaks regulatsiooni, mille eesmärk on korraldada ühinemise menetlust ja reguleerida ühinemise õiguslikke tagajärgi, nimelt esiteks direktiiv 78/855, mis on selle direktiivi põhjenduse 3 kohaselt vastu võetud selleks, et kooskõlastada aktsiaseltside ühinemist reguleerivad liikmesriikide seadusi ja viia ühinemissätted kõigi liikmesriikide seadustesse, ning teiseks direktiiv 2005/56, mis on selle direktiivi põhjenduse 1 kohaselt vastu võetud selleks, et lihtsustada erinevate liikmesriikide õigusaktidel põhinevate eri liiki piiratud vastutusega äriühingute piiriülest ühinemist.
- 55 Kuna aga põhikohtuasi puudutab piiriülese ühinemise tagajärgi allutatud laenude suhtes, siis tuleb direktiivi 2005/56 alusel kindlaks teha selle ühinemise toime seda laadi laenudele.
- 56 Direktiivi 2005/56 artikli 2 punkti 2 alapunktist a tuleneb, et ühinemine ühendamise teel on selline toiming, milles käigus annab üks äriühing või annavad mitu äriühingut likvideerimismenetlusega lõpetamisel kogu oma vara ja kohustused üle mõnele teisele olemasolevale äriühingule – ühendavale äriühingule.
- 57 Sellise toimingu tagajärgede kohta tuleneb direktiivi artikli 14 lõike 2 punktist a, et piiriülese ühinemisega kaasneb alates selle ühinemise jõustumise kuupäevast ühendatava äriühingu kogu vara ja kõikide kohustuste üleminek ühendavale äriühingule.
- 58 Ühinemine ühendamise teel tähendab seega, et ühendav äriühing omandab ühendatava äriühingu tervikuna, ilma et sellest eraldataks likvideerimise käigus kohustused, ning selle tulemusena – ilma uuendusteta – astub ühendav äriühing poolena ühendatava äriühingu asemele kõigis viimase poolt sõlmitud lepingutes. Seega jääb nendele lepingutele kohaldunud õigus kohaldatavaks ka pärast ühinemist.
- 59 Sellest järeldub, et liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et pärast piiriülest ühinemist on ühendatava äriühingu sõlmitud selliste laenulepingu tõlgendamise, kohustuste täitmise ja lepingu lõppemise viiside suhtes, nagu on põhikohtuasjas käsitletavat laenulepingud, kohaldatav sama õigus, mis kehtis selle lepingu suhtes enne ühinemist.
- 60 Mis puutub võlausaldajate kaitsele piiriülese ühinemise korral, millele Sparkasse Versicherung kohtus tugineb, siis tuleb märkida, et direktiivi 2005/56 põhjendusest 3 ja artiklist 4 tuleneb, et piiriülesest ühinenud äriühingu suhtes jäävad – eelkõige tema võlausaldajate kaitset puudutavas osas – kehtima need siseriiklikud õigusnormid ja vorminõuded, mis oleksid kehtinud riigisisese ühinemise puhul.

- 61 Sellest tuleneb, et niisugusel juhul, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, on ühendatava äriühingu võlausaldajate kaitset reguleerivad õigusnormid need siseriiklikud õigusnormid, mis kehtivad selle äriühingu suhtes.
- 62 Kuna liikmesriigid peavad siseriikliku ühinemise korral järgima võlausaldajaid puudutavas osas direktiivi 78/855 artikleid 13–15, siis peavad nad järgima neid sätteid ka piiriülese ühinemise korral.
- 63 Kui selle direktiivi artiklid 13 ja 14 puudutavad võlausaldajate kaitset, mis vastavalt kas on või ei ole kohustuslik, siis direktiivi artikkel 15 puudutab eriõigustega seotud väärtpaberite (v.a aktsiad) omanike kaitset.
- 64 Niisiis on küsimus selles, kuidas eristada direktiivi 78/855 artiklis 15 nimetatud väärtpabereid muudest võlainstrumentidest.
- 65 Selles osas selgub selle direktiivi ettevalmistavatest materjalidest – milleks on ettepanek nõukogu kolmandaks direktiiviks, et kooskõlastada tagatise, mida liikmesriigid nõuavad äriühingutelt asutamislepingu artikli 58 lõikes 2 määratletud tähenduses nii osanike ja aktsionäride kui ka kolmandate isikute huvide kaitseks seoses aktsiaseltside ühinemisega (EÜT 1970, C 89, lk 20), ning muudatusettepanek nõukogu kolmandaks direktiiviks, et kooskõlastada tagatise, mida liikmesriigid nõuavad äriühingutelt asutamislepingu artikli 58 lõikes 2 määratletud tähenduses nii osanike ja aktsionäride kui ka kolmandate isikute huvide kaitseks seoses aktsiaseltside ühinemisega (KOM (72) 1668 lõplik) – et eriõigustega seotud väärtpaberid (v.a aktsiad) nimetatud direktiivi artikli 15 tähenduses viitavad muu hulgas ka vahetusvõlakirjadele, aktsiate märkimise eesõigustele, kasumi jaotamisel osalemise õigust andvatele võlakirjadele ja märkimisõigustele.
- 66 Niisiis annavad niisugused väärtpaberid nende omanikele laiemaid õigusi, kui lihtsalt kokkulepitud võla ja intressi tasumine. Nii on see eelkõige väärtpaberite puhul, mis annavad nende omanikele õiguse vahetada neid aktsiate vastu või õiguse osaleda emitendi kasumi jaotamisel.
- 67 Käesoleval juhul tuleneb emissioonitingimustest, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus neid kirjeldab, et põhikohtuasjas käsitletavat väärtpaberid ei näi andvat nende omanikele laiemaid õigusi, kui kokkulepitud võla ja intressi tasumine. Seega näib, et need väärtpaberid ei kuulu direktiivi 78/855 artikli 15 kohaldamisalasse, kuid eelotsusetaotluse esitanud kohus peab seda siiski kontrollima.
- 68 Juhul kui see kohus jõuab vastupidisele järeldusele, tuleb märkida, et selle sätte tähenduses eriõigustega seotud väärtpaberite (v.a aktsiad) omanikel peavad ühendavas äriühingus olema vähemalt võrdväärsed õigused nende õigustega, mis neil olid ühendatavas äriühingus, välja arvatud siis, kui nende õiguste muutmise oli heaks kiitnud nende väärtpaberite omanike üldkoosolek, või nende väärtpaberite omanikud üksikult või kui neil omanikel on õigus saavutada oma väärtpaberite väljaostmine ühendava äriühingu poolt.
- 69 Seega tuleneb direktiivi 78/855 artiklist 15, et selle direktiivi eesmärk on kaitsta eriõigustega seotud väärtpaberite (v.a aktsiad) omanike huve.
- 70 Kuna aga eelotsusetaotlusest selgub, et AktG artikli 226 lõige 3 lisati direktiivi 78/855 artikli 15 ülevõtmiseks ning et esimene nendest sätetest näib andvat niisuguste väärtpaberite emitentidele õiguse lõpetada ühepoolselt nende väärtpaberite omanikega õigussuhe ja need omanikud välja osta, siis tuleb märkida, et selline õigusnorm ei ole kooskõlas direktiivi 78/855 artikli 15 sõnastuse ega eesmärgiga, kuna viimati nimetatud säte ei anna õigusi mitte nende väärtpaberite emitendile, vaid nende omanikele. Seega ei saa selline säte nagu AktG artikli 226 lõige 3 kujutada endast direktiivi 78/855 artikli 15 ülevõtmist.
- 71 Sellest järeldub, et direktiivi 78/855 artiklit 15 tuleb tõlgendada nii, et see säte ei anna õigusi mitte eriõigustega seotud väärtpaberite (v.a aktsiad) emitendile, vaid selliste väärtpaberite omanikele.

Kohtukulud

- 72 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. Liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et:

- pärast piiriülest ühinemist on ühendatava äriühingu sõlmitud selliste laenulepingu tõlgendamise, kohustuste täitmise ja lepingu lõppemise viiside suhtes, nagu on põhikohtuasjas käsitletavat laenulepingud, kohaldatav sama õigus, mis kehtis selle lepingu suhtes enne ühinemist;
- niisugusel juhul, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, on ühendatava äriühingu võlausaldajate kaitset reguleerivad õigusnormid need siseriiklikud õigusnormid, mis kehtivad selle äriühingu suhtes.

2. Nõukogu 9. oktoobri 1978. aasta kolmanda direktiivi 78/855/EMÜ, mis käsitleb aktsiaseltside ühinemist lähtuvalt asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktist g, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiiviga 2009/109/EÜ, artiklit 15 tuleb tõlgendada nii, et see säte ei anna õigusi mitte eriõigustega seotud väärtpaberite (v.a aktsiad) emitendile, vaid selliste väärtpaberite omanikele.

Allkirjad